

3. GLAGOL

Skladenjska vloga: večinoma je povedek ali pa tudi jedro povedka. Zaznamuje stanje, dogajanje, dejanje, zaznavanje, spreminjanje, obstajanje, razmerje do dejanja.

Pomen: lahko je **polnopomenski** (dejanje si lahko predstavljamo) ali **nepolnopomenski** (ne vzbudi predstave o dejanju, dogajanju, zato jim dodajamo dopolnila). Nepolnopomenskim dodajamo dopolnila. Delimo jih na **fazne** (stopnja v dogajanju:začnem, neham, končam) , **naklonske** (razmerje do česa: moram, hočem, želim), **biti** (kadar ne pomeni obstajati, nahajati se, potekati □ npr: Predavanje **je** (*nahajanje*) v prtličju. *NI nepolnopomenski*)

Glagolski vid: ***dovršni** glagoli (omejeno trajanje:prebrati, skočiti)- trenutnost

***nedovršni** glagoli (neomejeno trajanje:brati, skakati)- trajnost

Vid pogosto spreminjamo:

-s priponami (PIŠEM ⇒ pre-, iz-, na-, o-...)

-s priponskimi obrazili (podpisati ⇒ podpisovati, dvigniti ⇒ dvigati/dvigovati)

Vežljivost: lastnost glagolov, da predvidevajo ob sebi določena dopolnila (v določeni obliki). - učb. 70

Glagolske oblike: ločimo **osebne** (izražajo osebo in število) in **neosebne** (oseba je nedoločljiva).

Neosebne glagoske oblike:

-nedoločnik (na -ti/-či primer:znati, reči)

-namenilnik (na -t/-č primer: delat, strič -uporablja se ob glagolih premikanja)

-deležja: (na -oč/-eč, -aje, -ši)

-glagolnik je iz glagola izpeljana sam. b.: cviliti=cviljenje (-nje,-tje, -ba,-nja,-itev)

-deležniki (-č, -ši) : opisni deležnik na -l (z njim delamo prihodnjik, preteklik, predpreteklik in pogojniki), deležnik stanja na -l, trpni deležnik na -n/-t (z njo delamo trpne povedi, primer: obiskan), deležnik stanja na -n/-t ,

Osebne glagoske oblike (poleg osebe in števila izražajo še naklon in nekatere tudi čas):

-Oseba: prva, druga, tretja

-Število: ednina, dvojina, množina

-glede na naklon:

opovednik (bo prišel)

ovelenik (pokličite) □ sporočevalec poziva naslovnika k dejanju

opogojnik (bi bral) □ sporočevalec izraža umišljeno dejanje,

uporabljamo ga vljudnostno namesto velelnika

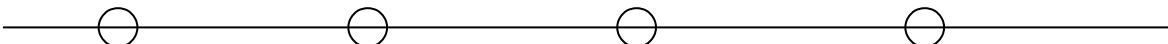
-glede na čas:

SEM BIL DELAL

SEM DELAL

DELAM

BOM DELAL

predpreteklik   preteklik   sedanjik   prihodnjik
↑   ↑   ↑
opisni deležnik   pomožni glagol biti   pomožni glagol biti
na I

Predpreteklik je čas daleč v preteklosti. Preteklik je čas pred tem trenukom. Sedanjik je čas v trenutku govorenja. Prihodnjik je čas po trenutku govorenja. Sedanjik ne izraža samo sedanjosti, ampak tudi preteklost (dramatični sedanjik), prihodnost, brezčasnost, ukaz.

-Glagole spregamo (pregibamo v osebi in številu)

	EDNIN A	DVOJIN A	MNOŽI NA
1. oseb a	-m	-va	-mo
2. oseb a	-š	-ta	-te
3. oseb a	- Ø	-ta	-jo

Osebnostne glagolske oblike imajo v stavku vlogo povedka: Vso noč je snežilo.

-Glede na način :

TVORNIK (aktiv):

Vršilec dejanja je osebek, od dejanja prizadeti pa predmet (Učitelj je pohvalil učenca).

TRPNIK (pasiv):

Od dejanja prizadeti je osebek, vršilec pa je prislovno določilo ali pa je kar izpuščen (Učenec je bil pohvaljen (od učitelja)).

PREHODNOST:

-PREHODNI GLAGOLI:

Dejanje prehaja na predmet (Andrej je udaril Matjaža)

Iz njih dostikrat tvorimo neprehodne glagole z besedo SE (Klop se uničuje).

Po njih se sprašujemo: kdo-kaj, koga-česa,...

-NEPREHODNI GLAGOLI:

Dejanje ne prehaja na predmet (Matjaž je obležal.). Stavki z glagolom v neprehodni obliki imajo samostalnik v imenovalniku.

Sem spadajo glagoli STANJA IN GIBANJA (sedim, spim,...). Iz prehodnih delamo neprehodne z predpono ali predlogom (hoditi - prehoditi).